

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์ และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Factors Influencing the Savings Behavior of Faculty Members and Staff at Buriram Rajabhat University

1. เสาวลักษณ์ พระพรหม (Saowaluk Praphrom), บธ.ม. (M.B.A)*
2. พิทยา ฝ่อนกลาง (Pittaya Ponklang), ปร.ด. (Ph.d.)
3. อธิต ทิวะคะศิษฐ์ (Atit Tiwasasit), บธ.ด. (D.B.A.)

Received : 26 November 2024
Revised : 13 January 2025
Accepted : 17 January 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 2) ศึกษาอิทธิพล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินที่มีต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 266 คน จากอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออม วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นปัจจัยด้านสังคมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมการออม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ในด้านการจัดการหนี้สิน ระดับมาก ในด้านการออมและการลงทุน และด้านการจัดการเงินสด และระดับปานกลาง ในด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน

ผลการวิเคราะห์การทดสอบความมีอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออม พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ด้วยขนาดผลกระทบ 0.136 และ 0.526 มีค่าพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 33.8

คำสำคัญ: สังคม, เศรษฐกิจ, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมการออม, บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

(Student, Master of Business Administration student, Vongchavalitkul University)

*ผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding author) E-mail: saowaluk_pra@vu.ac.th,

2, 3 อาจารย์ประจำ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

(Lecturer, Master of Business Administration student, Vongchavalitkul University)

2. E-mail: Pittaya_pon@vu.ac.th 3. E-mail: atit_tiw@vu.ac.th

Abstract

This research aims to 1) study the opinions on social, economic, financial literacy, and saving behavior of faculty and staff at Buriram Rajabhat University and 2) investigate the influence of social, economic, and financial literacy on the saving behavior of faculty and staff at Buriram Rajabhat University. A stratified random sampling method was employed to select 266 participants from the university's faculty and staff. A questionnaire was used as the research instrument, comprising questions related to social, economic, financial literacy, and saving behavior. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the analysis indicated that the overall opinions on influencing saving were at a moderate level. Social were rated at the highest level, economic at a high level, and financial literacy at a moderate level. Saving behavior was rated at a high level overall, with the highest rating for debt management, followed by saving and investment, and cash management at a high level, while financial risk prevention was rated at a moderate level.

The results of the analysis of influencing saving behavior revealed that economic factors and financial literacy significantly impact the saving behavior of faculty and staff at Buriram Rajabhat University, with effect sizes of 0.136 and 0.526, respectively. The predictive power of the model is 33.8%.

Keywords: Social, Economic, Financial Literacy, Saving Behavior,
Personnel of Buriram Rajabhat University

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การออมเป็นองค์ประกอบสำคัญในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเน้นย้ำให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างมีสติและพอประมาณ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินและเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉินในอนาคต อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ครั้วเรือนจำนวนไม่น้อยในประเทศไทยยังขาดการออม ส่งผลต่อความสามารถในการรับมือกับปัญหาทางการเงินในระยะยาว (ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา, 2563)

จากการสำรวจการออมของภาคครัวเรือนในภาพรวมไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2563 ของสำนักงานสถิติยังชี้ให้เห็นว่า จากจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศร้อยละ 21.6 ล้านครัวเรือน มีครัวเรือนจำนวน 5.8 ล้านครัวเรือนหรือร้อยละ 27.1 เป็นครัวเรือนที่ไม่มีเงินออม จากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ เมื่อแยกจำนวนครัวเรือนฐานรากตามรายภูมิภาคจะพบว่า ครัวเรือนฐานรากในกรุงเทพมหานครจะมีจำนวนเงินออมที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับทั้ง 4 ภาคของประเทศไทย ร้อยละ 71.47 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 41.21 ซึ่งทำให้เห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีกลุ่มคนจำนวนมากที่ยังขาด

การตระหนักและรับรู้ถึงความสำคัญของเงินออม รวมไปถึงสถานการณ์ในอนาคตที่มีแนวโน้มต้องพึ่งพาเงินออมของตนเองในยามเกษียณอายุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ปัญหาการออมเป็นอีกหนึ่งปัญหาใกล้ตัวคนไทยที่ค่อนข้างทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น หลายหน่วยงานหลายภาคส่วนได้เข้ามาช่วยเหลือ ภาครัฐ และหา นโยบายต่างๆ ให้คนใส่ใจการออมเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดความรุนแรงในการเผชิญกับปัญหาทางการเงินในอนาคตได้ ปัจจัยสำคัญในการมองหาแนวทางให้คนตระหนักถึงการออม ควรที่จะเป็นแนวทางหรือนโยบายที่ครอบคลุม และเป็นไปได้จริง ง่ายต่อการปฏิบัติ เพื่อสร้างพฤติกรรมออมให้ส่งผลในระยะยาว แต่ปัจจัยภายนอกเหล่านี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการปรับพฤติกรรมหรือชักจูงให้ประชาชนหันมาออมเพิ่มมากขึ้นและเป็นที่ทราบกันดีว่า สถานการณ์การประสบปัญหาทางการเงินมักเกิดจากการบริโภคมากกว่ารายได้ หรือจะเป็นพฤติกรรมทางการเงิน อย่างเช่น การขาดการตระหนักถึงปัญหาในอนาคต ทั้งปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกะทันหันหรือปัญหาที่มาจากปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจเกิดภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด เป็นต้น รวมไปถึงพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเงิน ปัญหาการออมก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดปัญหาทางการเงินของคนในปัจจุบัน หลีกเลียงไม่ได้เลยว่าการออมเงินมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการออมเงิน แต่เป็นที่รู้กันว่าปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่เราห้ามไม่ให้เกิดขึ้นไม่ได้ มีเพียงปัจจัยภายในที่เราสามารถตระหนัก และปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งนั่นก็คือปัจจัยรอบตัวบุคคลที่เกิดโดยการตัดสินใจของตนเอง พฤติกรรมการอดทน รวมถึงทัศนคติ และพฤติกรรมส่วนบุคคลต่างๆ (บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์, 2562)

การออมเป็นพื้นฐานสำคัญของความมั่นคงทางการเงินส่วนบุคคลและครอบครัว อีกทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมในระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทย พบว่าคนไทยจำนวนไม่น้อยยังประสบปัญหาเรื่องการขาดเงินออม โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดในประเทศตามรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ความขาดแคลนเงินออมนี้อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต เช่น การขาดเงินออมเพื่อการเกษียณอายุ หรือการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินทางการเงิน

ปัจจัยด้านสังคม แรงสนับสนุนจากสังคมและสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และเครือข่ายสังคมในที่ทำงานมีผลต่อการปลูกฝังพฤติกรรมการออม เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือคำแนะนำด้านการออมกับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนจากคนรอบข้างจึงเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ช่วยให้เกิดความตระหนักและส่งเสริมพฤติกรรมการออม และอิทธิพลของวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคม ในแต่ละชุมชนมีค่านิยมเกี่ยวกับการออมที่แตกต่างกัน (Hasan et al., 2022) ด้านเศรษฐกิจ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ ค่าใช้จ่าย และความมั่นคงทางการเงิน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการออมเงินสำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัยที่มีรายได้ประจำ แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ เช่น ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน การศึกษาปัจจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงข้อจำกัดและโอกาสที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออม นอกจากนี้ สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่ำ อาจสะท้อนถึงอุปสรรคที่มีผลต่อการสร้างเงินออมในกลุ่มบุคลากรของมหาวิทยาลัย (Lusardi & Mitchell, 2020) และด้านความรู้ทางการเงิน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างชาญฉลาด เช่น การวางแผนการออม การบริหารรายจ่าย หรือการจัดการหนี้สิน หากบุคลากรมีความรู้ทางการเงินที่เพียงพอจะสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น (Atkinson & Messy, 2012)

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาของจังหวัดและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในท้องถิ่น บุคลากรในมหาวิทยาลัย เช่น อาจารย์และเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน มีบทบาทสำคัญในองค์กรและเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออม เนื่องจากบุคลากรเหล่านี้มีรายได้ที่แน่นอนและมีระดับการศึกษาสูงเมื่อเทียบกับประชากรทั่วไปในพื้นที่ การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์จึงสามารถสะท้อนถึงปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาทางการเงินของประชากรในภูมิภาคนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566)

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์และกลุ่มบุคลากร รูปแบบและพฤติกรรมการออมของทั้งสองกลุ่มว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะหรือผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการออมเงินมาเผยแพร่หรือวางแผนการออมให้กับผู้ที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการออมเงิน เพื่อให้เริ่มจัดการออมเงินอย่างมีระบบมากขึ้น หรือเพื่อให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีนโยบายส่งเสริมการออมและการลงทุนได้ตรงเป้าหมาย ทั้งนี้จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในสถานะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการส่งเสริมการออมของภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออม ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินที่มีต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

3. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาได้มีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการออม

การเลือกศึกษาคั้งนี้เลือกศึกษาในหัวข้อของ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออมที่ยังคงเป็นปัญหาเร่งด่วนในสังคมไทย และอิทธิพลของแต่ละปัจจัยดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจทางการเงินของบุคคล ปัจจัยเหล่านี้รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อนฝูง หรือชุมชน การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในสังคม หรือการมีส่วนร่วมในกลุ่มทางสังคมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการออม เช่น การเห็นตัวอย่างจากคนใกล้ชิด การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในการออม

หรือการมีค่านิยมทางสังคมที่สนับสนุนการประหยัดและการออม ปัจจัยด้านสังคมยังมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการออมของบุคคล โดยที่อิทธิพลทางตรงอาจรวมถึง การสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อนฝูงในการออม การร่วมกลุ่มทางสังคมที่มีกิจกรรมส่งเสริมการออม หรือการได้รับคำแนะนำที่ดีจากบุคคลในสังคม และอิทธิพลทางอ้อม อาจเกิดจากการเห็นคนอื่นในสังคมมีพฤติกรรมการออมที่ดี และทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว หรือการมีค่านิยมสังคมที่ส่งเสริมการประหยัดและการวางแผนทางการเงิน (Lusardi & Mitchell, 2020)

3.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสถานการณ์ทางการเงินของบุคคลหรือครัวเรือน ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมการเงินและการตัดสินใจด้านการออมและการลงทุน ปัจจัยเหล่านี้รวมถึงระดับรายได้ การมีงานทำ หรือการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์เศรษฐกิจโดยรวม เช่น ภาวะเงินเฟ้อ การว่างงาน หรือการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ย ซึ่งล้วนส่งผลต่อความสามารถในการออมและการตัดสินใจลงทุนของบุคคล ในบริบทของการออม ปัจจัยเศรษฐกิจเช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการออมมากขึ้น ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยหรือการว่างงานอาจลดความสามารถในการออมลงได้ ดังนั้นการเข้าใจปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาและประเมินพฤติกรรมการออมของบุคคล (สุวรรณวุฒิ มัทธอนวัฒน์ และอภิชาติ ถาวร, 2017)

3.3 ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะในการจัดการเงินเพื่อให้สามารถตัดสินใจทางการเงินที่ดีขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งรวมถึงการเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการการเงินส่วนบุคคล เช่น การวางแผนการเงิน การออม การลงทุน การประเมินความเสี่ยง การใช้เครดิต และการจัดการหนี้สิน ความรู้ทางการเงินช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับสถานการณ์ทางการเงินที่ไม่แน่นอนได้ดีขึ้น และเพิ่มโอกาสในการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว การมีความรู้ทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการเงินของบุคคลในหลายด้าน เช่น การตัดสินใจในการออมและการลงทุน การจัดการหนี้สิน และการประเมินความเสี่ยง ความรู้ทางการเงินที่ดีจะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีข้อมูล ซึ่งส่งผลให้มีการบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้ (Lusardi & Mitchell, 2020)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการออม

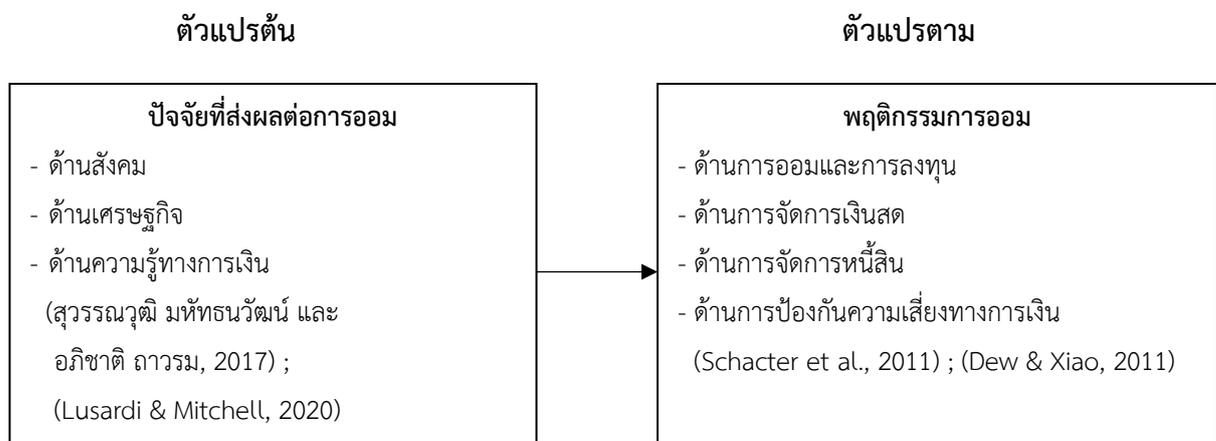
Schacter et al., (2011) ระบุว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาตอบสนองของสิ่งมีชีวิตต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่างๆ ในสภาพแวดล้อมของมัน พฤติกรรมสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการเคลื่อนไหว การสื่อสาร การตอบสนองทางอารมณ์ หรือการปฏิบัติกรต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากธรรมชาติ (Innate behavior) และพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (learned behavior) ประกอบไปด้วยพฤติกรรมด้านการออมและการลงทุน คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันไปดำเนินการในวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออมในรูปแบบต่างๆ เช่น การลงทุน การเก็บออมในธนาคาร เป็นต้น พฤติกรรมด้านการจัดการเงินสด คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและดำเนินการด้านการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของบุคคลเพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างรายได้ ค่าใช้จ่าย และการออม

พฤติกรรมด้านการจัดการหนี้สิน คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับหนี้สิน เช่น การชำระหนี้ เป็นต้น พฤติกรรมด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและดำเนินการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่อาจจะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และทำให้เกิดค่าใช้จ่ายมากเกินไป (Dew & Xiao, 2011)

4. กรอบแนวคิดงานวิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสมมติฐานงานวิจัย

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี ที่ผ่านมาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศตพร ภูทองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการออมเพื่อการเกษียณอายุ

ศักรินทร์ แรกเข้า (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์สินของผู้ขอใช้บริการธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมทรัพย์สินและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมทรัพย์สินของผู้ขอใช้บริการธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง โดยได้ทำการศึกษากลุ่มคนวัยทำงานอายุตั้งแต่ 23 - 60 ปี ทั้งเพศหญิงและเพศชาย จากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินด้วยวิธีการฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นอันดับแรกมากที่สุด และ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาด ด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่องที่มีต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดลำปางนั้น จะพบว่ามีเพียงปัจจัยด้านผลตอบแทนและด้านสภาพคล่องเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการออมได้ ส่วนปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาดนั้นไม่สามารถใช้พยากรณ์พฤติกรรมการออมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุมาลี แก้วเขียว (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณ ในจังหวัดภูเก็ต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ต จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณ และ 4) ศึกษาแนวทางการวางแผนการเงินของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการออมเงินของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ต โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านระยะเวลาในการออม ด้านวัตถุประสงค์ในการออม ด้านจำนวนเงินที่ออมเฉลี่ยต่อครั้ง ด้านการวางแผนการออม ด้านความถี่ในการออม และด้านรูปแบบการออม ตามลำดับ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออม โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการรับรู้ข่าวสาร และด้านสังคม ตามลำดับ 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ต จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพที่อาศัยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกัน อาชีพที่อาศัย สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภาระหนี้สินในปัจจุบัน 4) ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณได้ร้อยละ 84.0

สมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านสังคม ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 774 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566)

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มที่สมาชิกทุกคนในประชากรมีโอกาสถูกเลือกเท่ากันทั้งหมด วิธีนี้ช่วยลดอคติในการเลือกกลุ่มตัวอย่างและทำให้ผลลัพธ์ที่ได้มีความน่าเชื่อถือ (Etikan et al., 2016)

ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 266 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะในประชากรเป้าหมาย โดยที่จำนวนตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มจะถูกเลือกตามสัดส่วนของแต่ละกลุ่มในประชากรทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้การสุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ อย่างเหมาะสม และแบ่งจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทบุคลากร	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
พนักงานมหาวิทยาลัย/ข้าราชการสายสอน	423	145
พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน	311	105
ลูกจ้าง	40	16
รวม	774	266

ที่มา : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (2566)

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย โดยทำการศึกษาจากวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามจะมีส่วนที่เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว จำนวน 6 ข้อ วัดตัวแปรด้วยมาตรนามบัญญัติ และมาตราเรียงลำดับ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการออมเป็นคำถามปลายปิด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน จำนวน 27 ข้อ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมเป็นคำถามปลายปิด ประกอบด้วย ด้านการออมและการลงทุน ด้านการจัดการเงินสด ด้านการจัดการหนี้สิน และด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน จำนวน 17 ข้อ โดยที่ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่ามาตรฐานแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ด้วยมาตราอันตรภาค (Interval Scale) โดยได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย และ 1 น้อยที่สุด และส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าอันตรภาคชั้น สำหรับการแปรผลข้อมูลโดยคำนวณค่าอันตรภาคชั้นเพื่อกำหนดช่วงชั้นด้วยการใช้สูตรคำนวณและคำอธิบายของแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ ค่าระหว่าง 1.00 ถึง 1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าระหว่าง 1.81 ถึง 2.60 อยู่ในระดับน้อย ค่าระหว่าง 2.61 ถึง 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าระหว่าง 3.41 ถึง 4.20 อยู่ในระดับมาก ค่าระหว่าง 4.21 ถึง 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด (กฤษณี เวชสาร, 2559)

โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อมีค่า (IOC) อยู่ที่ 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 (Turner & Carlson, 2003) ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และมีค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยที่มีอิทธิพล ประกอบไปด้วย ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านความรู้ทางการเงิน อยู่ที่ 0.724, 0.934 และ 0.828 และพฤติกรรมการออม ประกอบไปด้วย ด้านการออมและการลงทุน ด้านการจัดการเงินสด ด้านการจัดการหนี้สิน และด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ 0.890, 0.756, 0.772 และ 0.803 ซึ่งในทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.70 (Tavakol & Dennick, 2023)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้สามารถนำข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามแบบเอกสาร และแบบออนไลน์แจกให้กับอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนั้นสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก พร้อมกับสร้างคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง และลิงค์ของแบบสอบถาม และใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 60 วันหรือ 2 เดือน และเป็นวิธีที่ผู้วิจัยจะได้ตัวอย่างจำนวนมากในระยะเวลาจำกัด จำนวน 266 ตัวอย่าง ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2567 โดยประสานไปยังอาจารย์ประจำคณะวิชาและบุคลากรสายสนับสนุน ภาวมมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามทางออนไลน์

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษา โดยทำการค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ เอกสารงานวิจัยวิชาการต่างๆ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัยเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง แล้วดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืน พิจารณาเลือกเฉพาะ แบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบไปด้วย 1) การวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และ 2) การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการออม โดยสถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์หาผลกระทบระหว่างตัวแปรต้น คือ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) การตรวจสอบตัวแปร ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร (Bivariate Relationship) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบ Multicollinearity โดยมีค่าไม่เกิน 0.8 (Hair et al., 2020) สำหรับค่านี้สำคัญทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้กำหนดที่ระดับ 0.05 และสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Saving} &= F(\text{So}, \text{Econ}, \text{Know}) \\ &= a + b(\text{So}) + e(\text{Econ}) + d(\text{Know}) \end{aligned}$$

โดยที่

a คือ ค่าคงที่เมื่อ $X_i = 0$

b, c, d คือ ค่าสัมประสิทธิ์หรือค่าพหุนาม So, Econ, know ที่มีต่อ Saving

Saving คือ พฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

So คือ ปัจจัยด้านสังคม

Econ คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

Know คือ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน

6. ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 266 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.52 มีอายุ 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.86 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 48.50 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.98 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.58 และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.89

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.46 โดยมีความคิดเห็นปัจจัยด้านสังคมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.50 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.90 และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 2.73

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการออม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.00 โดยมีความคิดเห็นด้านการออมและการลงทุนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านการจัดการเงินสดในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.14 ด้านการจัดการหนี้สินในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.50 และด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงินในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.35 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ดำเนินการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยการตรวจสอบจากปัญหา Multicollinearity ตัวแปรอิสระทั้งหมดจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยใช้สถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยค่าสถิติ Collinearity ผลที่ได้มี 2 ค่า คือ Tolerance อยู่ระหว่าง 0.604 – 0.766 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 1.305 – 1.657 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 (Hair et al., 2020) แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity หรือไม่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ การตรวจสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าระหว่าง 0.043 – 0.462 (r น้อยกว่า 0.80) (Hair et al., 2020) แสดงถึงตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีปัญหา Multicollinearity และความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน โดยพิจารณาจากค่า Durbin-Watson มีค่า 1.591 ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่าง 1.50 – 2.50 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างตัวแปรมีความอิสระต่อกัน (Hair et al., 2020)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน มีอิทธิพลต่อระดับพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Model	Coefficients			t-test	p-value
	Unstandardized		Standardized		
	B	Std.Error	Beta		
(Constant)	1.048	0.273		3.834	0.000*
1. ด้านสังคม (So)	0.028	0.048	0.034	0.580	0.563
2. ด้านเศรษฐกิจ (Econ)	0.129	0.054	0.136	2.375	0.018*
3. ด้านความรู้ทางการเงิน (Know)	0.626	0.077	0.526	8.126	0.000*

R = 0.582, R² = 0.338, Adj.R² = 0.331, SEE = 0.602, F = 44.621, p-value = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า F-stat เท่ากับ 44.621 แสดงว่าในการวิเคราะห์การถดถอยหลายตัวแปรนี้มีความเหมาะสม และสามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญ ค่า F-stat ที่สูงบ่งชี้ว่ามีความสามารถในการอธิบายความแปรผันของตัวแปรตามได้ดี และตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญและค่า p-value เท่ากับ 0.000 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้สามารถยอมรับได้ว่ามีประสิทธิภาพในการทำนาย ค่า p-value ที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

โดยที่ค่าคงที่ หมายถึง ระดับคะแนนพฤติกรรมการออม (Y) เมื่อค่าของตัวแปรอิสระทุกตัว (So, Econ, Know) มีค่าเท่ากับ 0 หรือไม่ได้ส่งผลต่อ Y เลย ค่าคงที่คือ 1.048 สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการออมพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีผลกระทบจากตัวแปรอื่นๆ การวิเคราะห์ความสำคัญของตัวแปรอิสระ พบว่า

ด้านสังคม (So) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($B = 0.028$) หมายความว่าทุกๆ การเพิ่มขึ้น 1 หน่วยของด้านสังคม (So) จะทำให้พฤติกรรมการออมเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.028 หน่วย แต่เนื่องจากค่าทดสอบ $t = 0.580$ และ $p\text{-value} = 0.563$ ($p > 0.05$) แสดงว่าด้านสังคม (So) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านเศรษฐกิจ (Econ) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($B = 0.129$) หมายความว่าทุกๆ การเพิ่มขึ้น 1 หน่วยของด้านเศรษฐกิจ (Econ) จะทำให้พฤติกรรมการออมเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.129 หน่วยค่าทดสอบ $t = 2.375$ และ $p\text{-value} = 0.018$ ($p < 0.05$) แสดงว่า ด้านเศรษฐกิจ (Econ) มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านความรู้ทางการเงิน (Know) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($B = 0.626$) หมายความว่า ทุกๆ การเพิ่มขึ้น 1 หน่วยของด้านความรู้ทางการเงิน (Know) จะทำให้พฤติกรรมการออมเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.626 หน่วยค่าทดสอบ $t = 8.126$ และ $p\text{-value} = 0.000$ ($p < 0.05$) แสดงว่า ด้านความรู้ทางการเงิน (Know) มีนัยสำคัญทางสถิติ

และปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 33.8 ($R^2 = 0.338$) จึงเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน และสามารถเขียนสมการถดถอยพหุ (Multiple Regression Equation) ได้ดังนี้

$$Y = 1.048 + 0.129*(Econ) + 0.626*(Know)$$

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่าอาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่มีความเข้าใจและรับรู้ถึงความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออม แต่ในขณะเดียวกันยังมีความแตกต่างในระดับการรับรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การที่ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจสะท้อนถึงความท้าทายที่บุคคลยังคงประสบอยู่ในการนำความรู้และปัจจัยที่มีอิทธิพลไปปรับใช้ในรูปแบบของการออมอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความรู้ทางการเงิน อาจยังไม่เพียงพอหรืออาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้จริง หรือแม้ว่าจะมีความเข้าใจในปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการออม แต่สถานการณ์ทางการเงินส่วนบุคคลยังไม่เอื้ออำนวยให้สามารถออมได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศตพร ภูทองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของศกรินทร์ แรกเข้า (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินด้วยวิธีการฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นอันดับแรกมากที่สุด และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของปัจจัยด้านที่มีอิทธิพลด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่องที่มีต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดลำปางนั้น จะพบว่า มีเพียงปัจจัยด้านผลตอบแทนและด้านสภาพคล่องเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการออมได้ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับพฤติกรรมการออมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์และบุคลากรมีความรู้สึกถึงความสำคัญของการออมเพื่อรองรับอนาคตและเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น การมีเงินออมเพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉิน หรือการเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุ นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงการมีวินัยในการออมและการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง อย่างไรก็ตาม การที่พฤติกรรมการออมอยู่ในระดับมากอาจหมายความว่าบุคลากรยังมีโอกาสในการพัฒนาและเสริมสร้างพฤติกรรมการออมให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเพิ่มจำนวนการออมหรือการลงทุนเพื่อให้เงินออมเติบโตมากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เครื่องมือทางการเงินต่างๆ ที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการออมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี แก้วเขียว (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการออมเงินของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ตโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านระยะเวลาในการออม ด้านวัตถุประสงค์ในการออม ด้านจำนวนเงินที่ออมเฉลี่ยต่อครั้ง ด้านการวางแผน การออม ด้านความถี่ในการออม และด้านรูปแบบการออม

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินที่มีต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออม ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อระดับพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจทางการเงินที่มีพื้นฐานจากความรู้ ความรู้ทางการเงินช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจแนวทางการจัดการเงิน การออม และการลงทุนได้ดีกว่า ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจที่มีข้อมูลและการวางแผนที่ดีขึ้น แม้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยสำคัญ แต่หากขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเงินจะทำให้ไม่สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่นั้นไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ได้ นอกจากนี้ ความรู้ทางการเงินยังมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมการออมของบุคคลที่มีความรู้ทางการเงินสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของการออมเพื่ออนาคต และวิธีการบริหารจัดการการเงินในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีแนวโน้มที่จะออมมากขึ้น แม้ว่าสถานะทางเศรษฐกิจของพวกเขาจะไม่สูงมาก และในส่วนของปัจจัยด้านสังคม ไม่ส่งผลกระทบโดยตรง การศึกษานี้พบว่า ปัจจัยด้านสังคม เช่น ความคาดหวังจากครอบครัว หรือการมีเพื่อนฝูงที่มีพฤติกรรมการออมดีไม่ได้แสดงผลกระทบที่สำคัญต่อพฤติกรรมการออมของบุคลากรในมหาวิทยาลัย อาจเนื่องมาจากว่า บางครั้งบุคคลอาจมีความรู้สึกเป็นอิสระจากสังคมในการตัดสินใจทางการเงิน และพฤติกรรมการออมเป็นการตัดสินใจส่วนบุคคล พฤติกรรมการออมส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเอง เช่น ความรู้ทางการเงินที่เขามี ความสามารถในการจัดการเงินของตนเอง ซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับแรงกดดันทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี แก้วเขียว (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม เนื่องจากสามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อเสริมสร้างการวางแผนการเงินที่ดีขึ้น ส่งเสริมพฤติกรรมการออมที่ยั่งยืน และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของการออมที่เหมาะสมกับบริบทของผู้นั้นในมหาวิทยาลัยและในสังคมโดยรวม ดังนั้น ควรมีการใช้บทบาทของครอบครัวและเพื่อนในการส่งเสริมพฤติกรรมการออม เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มที่สนับสนุนการออม การสร้างเครือข่ายเพื่อนร่วมงานหรือชุมชนที่เน้นการออม และการให้คำปรึกษาจากบุคคลที่มีประสบการณ์ในด้านการออม และการลงทุน และควรส่งเสริมการเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายของบุคลากร เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีผลตอบแทนสูงหรือการสร้างรายได้เสริม รวมถึงการส่งเสริมการจัดทำงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อลดรายจ่าย

2. จากการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อระดับพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดังนั้น ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการออมภายในมหาวิทยาลัย โดยอาจจัดกลุ่มหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการออม เช่น การสร้างชมรมการออมและการลงทุนสำหรับอาจารย์และบุคลากร เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นและได้รับแรงบันดาลใจในการออม และควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมการออมเป็นระยะ โดยการเก็บข้อมูลความก้าวหน้าในการออมและความรู้ทางการเงินที่ได้รับ การประเมินผลนี้จะช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวก รวมทั้งสามารถปรับปรุงวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมการออมให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์และบุคลากรมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรพิจารณาการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้นและหลากหลายมากขึ้น เช่น บุคลากรในมหาวิทยาลัยอื่นๆ หรือสถาบันการศึกษาในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบผลของการวิจัยของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมในแต่ละสถาบัน

2. ควรศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการออม เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา (ความเชื่อในเรื่องการออม) หรือปัจจัยทางสังคม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัวหรือเพื่อนฝูง เพื่อให้ได้ภาพที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออม

3. ควรใช้วิธีการศึกษาที่มีความละเอียดมากขึ้น เช่น การศึกษาด้วยวิธีสัมภาษณ์หรือการสำรวจเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจให้ลึกเกี่ยวกับเหตุผลที่บุคลากรเลือกออมหรือไม่เลือกออม เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

9. กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของอาจารย์และบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือคอยเอาใจใส่ดูแลและให้คำปรึกษาช่วยชี้แนะแนวทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.พิทยา ผ่อนกลาง อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ ดร.อริต ทิวะคะศิธร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้ให้ความกรุณาตรวจสอบเนื้อหาของงานโดยละเอียด เพื่อปรับปรุงให้บทความฉบับนี้มีความครบถ้วนและความสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิอันได้แก่ อาจารย์ ดร.ชุตินยาภัก วาฤทธิ อาจารย์ ดร.จอมภัก จันทะคัต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฉราพรรณ ตั้งจตุรโสภณ ได้ให้ความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย รวมถึงช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจ ในเนื้อหาและการศึกษาค้นคว้าต่อไป และหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

10. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณี เวชสาร. (2559). *การวิจัยการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์. (2562). *พฤติกรรมทางการเงินและการออมของคนในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์
 หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2566). *งานสรรหาและอัตราค่าจ้าง*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567,
 จาก <https://shorturl.asia/4U2nN>.
- ศตพร ภูกองไชย และสิทธิพร อินทวงศ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของ
 ข้าราชการครูและครูโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 2(1), 45-56.
- ศักรินทร์ แรกเข้า. (2565). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์สินของผู้ใช้บริการของธนาคารออมสินใน
 จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, 9(1), 85-101.
- ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา. (2563). *หลักปรับญาเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567,
 จาก <https://www.governmentcomplex.com/home.php>.
- สุมาลี แก้วเขียว. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุวัยใกล้เกษียณในจังหวัดภูเก็ต.
วารสารร้อยแก่นสารศึกษา, 8(8), 528-542.
- สุวรรณวุฒิ มัทธนวนวัฒน์ และ อภิชาติ ถาวร (2017). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมใน
 ประเทศไทย. *วารสารเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม*, 14(2), 101-116.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการสำรวจ. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/jU.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) pilot study. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, 2(15), 1–73.
- Dew, J., & Xiao, J. J. (2011). The financial management behavior scale: Development and validation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(2), 43-52.
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1–4.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2020). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Sage Publications.
- Hasan, M., Ahmed, S., & Tushar, A. A. (2022). The impact of social factors on saving behavior: Evidence from developing economies. *Journal of Financial Services Marketing*, 27(2), 131–145.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2020). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5–44.
- Schacter, B., Davies, S., & Hu, L. (2011). Financial literacy and saving behavior: The influence of knowledge and attitudes. *Journal of Financial Planning*, 24(3), 20-27.
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2023). Making sense of Cronbach’s alpha. *International Journal of Medical Education*, 4(1), 53-55.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163–171.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.